

JOUNI HOKKANEN

POHJOIS KOREA

SIPERIASTA ITÄÄN

★
Johnny
Kniga

JOUNI HOKKANEN

POHJOIS- KOREA

SIPERIASTA ITÄÄN

Johnny
Kniga

Tämän teoksen kirjoittamista ovat tukeneet WSOY:n kirjallisuussäätiö,
Taiteen keskustoimikunta ja Alfred Kordelinin säätiö.

Copyright © Jouni Hokkanen 2013

Kuvat © Jouni Hokkanen / Soma Projectsin arkisto, paitsi s. 31 Tarzan9280,
54 Alex Kuehni, 66 ja 260 Yeowatzup, 79–80 Lee U Jong, 102, 172 ja 270
Nicor, 105 Presidential Press and Information Office, www.kremlin.ru,
117 ja 121 Devrig Velly (ECHO), 120, 170, 186, 192 ja 266 Calfler001,
124, 195, 200, 228, 250 ja 263 Stephan, 132 Andrew Bell, 164, 169, 182 ja
236 Kok Leng Yeo, 176 Joseph Ferris III, 185 Alan Chan, 194 ja 246 Cornish
Photography, 214 Btrenkel, 222 Paul Shlykov, 264 Simojukka Ruippo,
269 KristoferB, 273 Mark Scott Johnson.

Ulkoasu: Maria Mitrunen

Skannaus ja kuvankäsittely: The Beast.

Johnny Kniga Publishing
imprint of Werner Söderström Corporation
PL 314, 00101 Helsinki
www.johnnykniga.fi

ISBN 978-951-0-39946-0

Painettu EU:ssa

**EI OLE MUUTA RAKKAUTTA
KUIN ISON VELJEN RAKKAUS.**

- GEORGE ORWELL, 1984

SISÄLLYS

Esipuhe.....	9
1 Kiitos rakastetun johtajamme, juomatarjoilu alkaa	15
2 Kannan kenraalin kuvaa sydämelläni	19
3 Rakentakaamme maailman korkein pyramidi!.....	23
4 Pjongjangissa ei tarvita liikennevaloja.....	33
<i>Hän muuttaa männynkävyt luodeiksi</i>	<i>38</i>
<i>Olemme kaikki Kimin lapsia</i>	<i>42</i>
5 Tehkäämme piirrosanimaatioita!.....	51
6 Ikuinen liekki sammuu klo 22	55
<i>Missä Kimit kulkivatkaan.....</i>	<i>60</i>
7 Ikuisen elämän torni.....	67
8 Öisiä aktiviteetteja	73
<i>Sushia suurelle johtajalle</i>	<i>79</i>
<i>Pizzaa pyhälle miehelle.....</i>	<i>89</i>
9 Korsteenit ja häikäpöntöt.....	93
<i>Junalla halki Siperian.....</i>	<i>103</i>
<i>Tapa kaikki mikä liikkuu.....</i>	<i>107</i>
10 Näppylöitä ja nälkää.....	113
11 Ankat ampuvat kovilla.	123
12 Makeaa lihaa ja siitinluuta.....	133
13 Kukkaistytöstä Titaniciin.....	143
<i>Kidnapattu Orson Welles.</i>	<i>155</i>
14 Vapauttaja ja vapahtaja	165

15 Matemaattinen dilemma	173
16 Myykäämme Viagraa	177
17 Kambodžhan kommunistikaraoke	183
18 Maanalaista menoa	189
19 Kukkakori ja kauniit sanat	197
20 Roope Anka taidemuseossa.	203
21 Avaruussukkula Lasten palatsissa	211
22 Lahjakas herra Kim	215
23 Kovaa peliä pohjoisessa	223
24 Myykäämme pornoa pohjolaan!	229
25 Demokratian turmelus	237
26 Vallankumous museossa.	241
27 Piknik pommin päällä	247
28 Muodin mekassa	251
29 Yössä kiiltää kalashnikov	261
30 Käymälää kyttää junan kissa	267
<i>Delfineitä ja Dennis Rodman</i>	274
31 Plastiikkakirurgin pakeilla	279
LIITE 1: Faktoja Pohjois-Koreasta	283
LIITE 2: Kimchi	287
Lähteet ja kirjallisuus	289
Kirjailijasta	295

ESIPUHE

Seksikkäitä univormuja, kiiltävien sotilassaappaiden kopinaa, hysteerisinä kyynelehtiviä ihmismassoja, isänmaallisia hirviöspektaakkeleita, lasten yöllisiä marssiharjoituksia, hampurilaisia joita ei saa kutsua hampurilaisiksi, ja pitkään haudutettua koirapaistia valopetrolilta maistuvan perinnealkoholin kera. Tunne kuinka lassien siitinluu narskahtaa hampaittesi välissä. Terve-tuloa Siperiasta itään sijaitsevaan stalinistiseen teemapuistoon!

Pohjois-Korea on vastoin kaikkia epäilyksiä selviytynyt Neuvostoliiton ja itäblokin hajoamisesta, Kiinan siirtymisestä markkinatalouteen, sekä ikuisen presidentin Kim Il Sungin että rakastetun johtajan Kim Jong Ilin poistumisista keskuudestamme. Hallintoa ei ole horjuttanut joutuminen George W. Bushin pahan akselille, kansainväliset taloudelliset pakotteet tai edes krooninen elintarvikepula ja kansalaisten nälkäkuolemat. Kiminmaan diplomaattiseen työkalupakkiin kuuluvat vuodesta toiseen jatkuva sapelinkalistelu ja uhittelu ydinaseilla sekä ohjuksilla.

Pohjois-Koreaa koskeva uutisointi on räikeän kaksinaapaista. Kirjoittajan maailmankatsomuksesta riippuen Korean niemimaan pohjoisosassa sijaitsee joko työläisten maanpäällinen paratiisi tai maailmanrauhaa uhkaava vihamielinen vankileirien saaristo. Pohjoiskorealaiset loikkarit kertovat puutteesta, järkyttävästä kurjuudesta ja nälkäkuolemista. Kiinan rajan yli on paennut satoja tuhansia pohjoiskorealaisia etsimään ruokaa,

lääkkeitä ja inhimillisiä elinolosuhteita. Näiden kiinalaisia raja-viranomaisia maakuopissa piilottelevien pakolaisten tarinoissa toistuvat loputon nälkä, kaduille kuolevat kodittomat, kidutukset, julkiset teloitukset sekä pakkotyöleirit.

Samaan aikaan Pohjois-Koreassa vieraileville turisteille esitellään ihmiskasvoisen sosialismin mallivaltiota ja työläisten paratiisia, jonka asukkailla ei ole mitään kadehdittavaa ulkopuoliselta maailmalta. Ulkomaalaiset pyritään sokaisemaan propagandanäytelmällä, jonka kulissiksi pääkaupunki Pjongjang on ponnistuksia säästelemättä vuosikymmenten aikana muokattu. Varojen puutteessa näyteikkuna on tosin päässyt pahoin rapistumaan. Kurjuutta ei pystytä salaamaan sokeimmaltakaan ulkomaalaiselta, vaikka epäkohtia peitelläänkin esimerkiksi kontrolloimalla turistien liikkumista kaupungissa.

Syyskuussa armon vuonna 2000 Euroopassa lentokieltoon asetettu neuvostovalmisteinen museokone rysähti natisten Pjongjangin lentokentän kiitoradalle. Kymmenien selvitysten, faksien ja hermoja raastavan odottelun jälkeen olin saanut viisumin, ja edessä oli kaksi viikkoa rauhan, ystävyuden ja kehityksen nimissä vietettäviä elokuvajuhlia.

Lentokenttäbussissa tajuntani räjähti, sillä näin teiden risteyksissä hypnoottisesti viittilöivät univormupukuiset ja äärimmäisen kiihottavat liikenteenohjaajat. Nimesin hahmon mielessäni Robogirliksi, mutten vielä tiennyt kuinka elämäni tulisi muuttumaan sen ansiosta. Ensimmäisen Pohjois-Korean matkan aikana koin vain outoa polttavaa hurmiota: kaikkialla vilisi piukkoja univormuja ja kiiltäviä saappaita.

Tuntemani heikumallinen lumous oli samankaltaista kuin natsi-Saksan estetisoimisesta ja ylevöittämisestä oman taiteenlajinsa kehittäneen elokuvaohjaajan Leni Riefenstahlin hypnoottisessa Hitler-dokumentissa *Tahdon Riemuvoitto* (1935).

Julkeasti sojottavat soihdut ja konetuliaseet lävistivät mieleni niin, että tunsin kuinka saatoin vain antautua totalitaristisen sielunmessun pauloihin. Seurasi unettomia ja houreisia öitä. Tolkullisempi matkatoverini Simojukka Ruippo alkoi kuvata robottityttöjen liikesarjoja. Sissitaktiikalla ja omalla luvalla kuvatusta materiaalista syntyi dokumenttielokuva *Pyongyang Robogirl*. Berliinin ensi-illan jälkeen leffa kiersi yli parisataa kansainvälistä festivaalia, ja sitä esitetään edelleen kymmenissä saksalaisissa elokuvateattereissa.

Berliinin festivaaleilla Pohjois-Korean delegaatio hämmensi Suomen elokuvasäätiön henkilökuntaa vierailemalla tiskillä joka päivä, pihistämällä jaossa olevia mainostulitikkuja ja katsomalla filmiämme kerta toisensa perään. Pohjoiskorealaiset yrittivät estää *Pyongyang Robogirlin* näytöksen. Keskustelu North Korea Export & Importin festivaalidelegaation johtajan herra Sokin kanssa päättyi kolkkoon vitsiin. ”Jos liikenteenohjaajamme saisivat tietää, että kutsutte heitä robottitytöiksi, he varmasti ampuisivat teidät.”

Kolkko lausunto ja elokuvamme menestys kannustivat meitä tekemään lisää Pohjois-Koreasta kertovia dokumentteja. Näin Robottityöt muuttivat elämäni: minusta tuli Korean niemimaalle sydämensä menettänyt elokuvaohjaaja ja kulinaristi. Tätä kirjoittaessani ensimmäisestä Pjongjangan matkastani tulee kuluneeksi 13 vuotta. Tunnen edelleen suurta kiintymystä tuota kovia kokeutta, mutta ylpeää ja pystypäistä soturikansaa kohtaan.

Olen seurannut niemimaan tapahtumia lähes päivittäin. Lähteinäni ovat toimineet alueella asuvat ystävät, sekä lukuisat aasialaiset mediat. Joukkoon kuuluu sekä pohjoiskorealaisia propagandatehtaita että loikkareiden ylläpitämiä verkkosivustoja. Työhuoneessani on aluetta käsittelevää kirjallisuutta enemmän kuin lääkäri määrää.

Pohjois-Koreasta on nykyisin mahdollista saada lähes reaaliaikaista tietoa: moni eteläkorealainen tiedotusväline on ujuttanut rautaesiripun taakse kiinalaisia prepaid-matkapuhelimia, joilla raportointi tapahtuu nopeasti ja vaivattomasti.

Tämä teos pyrkii olemaan synteesi kaikesta siitä informaatiosta mitä olen imenyt itseeni reilun vuosikymmenen aikana. Mikäli lopputulos tuntuu häiriintyneeltä ja epätodelliselta, se ei välttämättä johdu siitä että minä olisin häiriintynyt ja irti todellisuudesta. Todellisuus nyt vain joskus sattuu olemaan tarua ihmeellisempää.

Haluan muistaa lämpimin kiitoksen paitsi WSOY:n kirjallisuussäätiötä, Taiteen keskustoimikuntaa ja Alfred Kordelinin säätiötä, myös seuraavia: The Finnish–German Drinking Society, Mark Siegmund, Ellen Kim, Johannes Schönherr ja Simojukka Ruippo. Johnny Knigan Jaska ja Ernamo. Ana. Kaikista suurin ja nöyryn kiitos kuuluu Pedolle – nyt ja aina.

Itä-Pasilassa syyskuussa 2013

Tekijä

1 KIITOS RAKASTETUN JOHTAJAMME, JUOMATARJOILU ALKAA.

Beijingin kansainvälisen lentokentän käytäväsokkelosta löytyvä lähes huomaamaton aaltopeltiovi kätkee taakseen Pohjois-Korean lentoyhtiön Air Koryon salattuina aikoina avoimena olevan toimiston. Passin, viisumin ja virallisen kutsun tarkistamisen jälkeen syvänsiniseen ja vartalonmyötäisen leikkauksensa ansiosta hyvin eroottiseen univormuun sonnustautunut kaunotar kirjoittaa lipun. Meno Pjongjangiin maksaa 158 euroa. Käteisellä tapahtuvan maksun jälkeen huonosti istuvaan harmaaseen

keinokuitupukuun puettu mies työntää käteeni nivaskan rakastetun johtajan Kim Jong Ilin laatimia kirjasia. Pahaenteisesti hymyilevä herra, jonka myöhemmin tulen tuntemaan nimellä herra Sok, kehottaa opiskelemaan lipareet jo lentomatkan aikana. ”Ymmärrät sitten paremmin maattamme”, hän sihahtaa kulmiaan kohottaen. Herra Sok on Pohjois-Korean armeijan elokuvayhtiön Korea Film Export & Importin Euroopan operaatiivinen johtaja.

LENTOLIIKENNE

Kesällä 2013 Air Koryo lensi Bejingiin viisi ja Vladivostokiin muutamman kerran viikossa. Talvella säännöllisiä lentoja oli myös Macaole, Bangkokiin, Kuala Lumpuriin ja Shenjangiin. Yhtiön neuvostojalalta peräisin olevat koneet ovat lentokiellossa Euroopan unionin alueella koska koneet eivät täytä kansainvälisiä turvastandardeja. Osa koneista on kiellossa jopa Kiinan ilmatilassa, mikä on jo aika pelottavaa. Air Koryon uudempi kalusto, kuten venäläiset Tupolev TU-204 -koneet, ovat kuitenkin saaneet EU-viranomaisilta armon ja ne saavat lentää satunnaisia tilauslentoja Berliiniin ja Zürichiin.

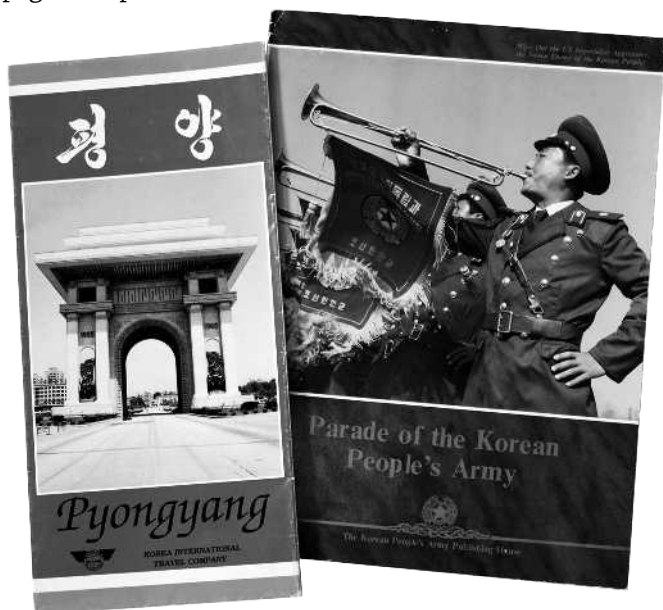
Bejingin kentällä koneeseen jonottaessani ihmettelen valtaisaan hedelmälaatikoiden ja muun rahdin määrää. Nälänhädästä kärsivään maahan lennätetään kollikaupalla banaaneita, appelsiineja ja muita Pohjois-Koreassa ylellisyystuotteina pidettäviä elintarpeita. Ainakin siis jotkut saavat herkutella tuoreilla hedelmillä. Lastina näkyy olevan myös sekalaista japanilaista elektroniikkaa, kuten dvd-soittimia, televisioita ja riisinkeittimiä.

Tummanruskealla muovipaneelilla, myrkyinvihreillä sintsi-verhoilla ja pikkusievillä muovikukilla ehostatessa neuvostokoneessa on hiostavan kuuma. On kuin istuisin jonkin epämääräisen ilmailumuseon 1960-luvun neuvostodesignia esittelevässä näyttelyobjektissa. Kiitotiellä rullaavan vehkeen siipien natina ei juurikaan hillitse orastavaa lentopelkoani. Suuni painuu kuitenkin messingille kun kuulen koväänisten särähtävän ja ilmoille kajahtaa stuertin sotilaallinen kuulutus: kiitos rakastetun johtajamme Kim Jong Ilin, juomatarjoilu alkaa! Reipas sotilasmusiikki pärähtää soimaan. Saan myöhemmin tietää että kappale on Kenraali Kim Il Sungin marssi. Auringosta ja kukkasista ja muusta mukavasta kertova sävelteos soi Pohjois-Koreassa kaikkialla ja

★ LUKU 1 ★

koko ajan. Siniseen univormuun ja valkoisiin hansikkaisiin sonnustautunut lentoemo kaataa lasiin Ryongsong-olutta. Miellyttävän saksalaistyyppisen lager-oluen kanssa tarjotaan maailman ehkä pienin hampurilainen. Pelottavanoloinen ape tuo mieleen minikokoisen munakäsikranaatin. Mausta en osaa sanoa mitään, sillä jätän möykyn lautaselle. Minulla ei ole edes pikkunälkä, sillä ennen lentoa olen nauttinut symbolisen viimeisen aterian ja täyttänyt massuni Beijingin lentoaseman Burger Kingissä.

Oluen kyytipojaksi lentoemäntä ojentaa minulle Korea Today -värikuvallehden, jossa esitellään pohjoiskorealaisia ihmeitä ja saavutuksia: sinfoniaorkesteri on taidokas, keramiikkapajalla on monisatavuotinen historia, ja upouuden kauppahallin virkailijoilla on tahrattomat lilanväriset univormut. Julkaisu tarjoaa visuaalisen aikamatkan 1960-luvun neuvostoestetiikkaan, jolloin samankaltaisia lipareita levitettiin länsimaihin sosialistisen vallankumouksen etenemistä todistamaan. Ainakaan kirjapainotekniikka ei näytä kehittyneen vuosikymmenten kuluessa: kuvat ovat epätarkkoja ja hailakoita ja niiden rasterointi on hakusessa. Reilun tunnin kestävä lento menee varsin leppoisasti värikylläisen propagandan parissa.

2 KANNAN KENRAALIN KUVAA SYDÄMELLÄNI.

Pjongjangiin lentäen saapuva näkee ensimmäisenä kenttärakennuksen päätyä valvovien johtajien valtaiset potretit. Jo Sunanin lentokentällä varmistuu kuinka isä ja poika Kim ovat läsnä kaikkialla: patsaina, maalauksina, mosaiikkeina, julisteina ja musiikkina. Kerrostalojen ikkunoista voi nähdä kuinka diktaattorikaksikko tarkkailee kansalaisten elämää jokaisen kodin seinältä, samoin kuin he ovat läsnä joka ikisessä metro- ja junanvaunussa. Jopa vaikeakulkuisten vuoristopolkujen kallioseinämiin on kaiverrettu Kimien ajatuksia kymmenien metrien korkuisiksi sloganeiksi.

Jokainen pohjoiskorealainen aikuinen kantaa sydämensä päällä Kim Il Sungia esittävää rintamerkkiä. Käytäntö synnyttiin 1970-luvun alkuvuosina ja siitä on muodostunut keskeinen osa maan johtajakulttia. Kun korealaiset juhlivat johtajansa 60. syntymäpäivää 15.4.1972 jokaiselle täysi-ikäiselle annettiin upouusi Kim Il Sung-merkki.

**"KIM JONG UN
ELÄÄ KANSSAMME
10 000 VUOTTA."**

Siitä lähtien jokainen pohjoiskorealainen on saanut merkin 12 vuotta täyttäessään, jolloin se korvaa lastenjärjestön pinssin. Tämän jälkeen lämiskää on pidettävä aina kodin ulkopuolella liikuttaessa. Pinssin unohtanut joutuu tilittämään anteeksiantamatonta tekoaan julkisesti viikottaisessa itsekritiikki-istunnossa, joihin kansalaiset kokoontuvat tunnustamaan tekemisiään ja tekemättä jättämisiään.

Pinssejä on reilut parikymmentä erilaista, ja ne ilmaisevat kantajansa asemaa. Esimerkiksi sotilaille on oma mallinsa, samoin puoluekaadereille ja nuorisojärjestöön kuuluville. Kim Jong Ilin kuvaa sydämellään kantavat ovat yleensä turvallisuuspalvelun jäseniä.

Merkkejä ei periaatteessa myydä ulkomaalaisille koska kyseessä on pyhä pinssi, eräänlainen minikokoinen ikoni ja Kim-kultin jäsenyyttä ilmaiseva jumalankuva. Niitä voidaan kuitenkin lahjoittaa myös ulkomaalaisille erityisen luottamuksen osoituksena. Sain oman pinssin sen jälkeen kun olin käynyt kumartamassa Kim Il Sungin balsamoitua muumiota hänen marmorisessa muistomausoleumissaan syyskuussa vuonna 2000. Jotain taikaa tapahtumassa oli: sen jälkeen ei ikuinen presidentti ole jättänyt minua hetkeksikään rauhaan.

Merkkejä voi ostaa myös kiinalaisista rajakaupungeista, kuten esimerkiksi Dandongista. Kiinan puolelta turistit voivat hankkia kaikkea muutakin pohjoiskorealaista esineistöä mitä pakolaiset ja loikkarit ovat tuoneet mukanaan. Propagandaelokuvien, luonnonlääkkeiden ja taidelasikrääsän ohella pinssejä on tarjolla suuri valikoima.

Kun Pohjois-Korean nälänhätä oli kovimmillaan 1990-luvulla, kansalaisten protestimieliala alkoi nousta. Kun samaan aikaan hallituksen resurssit ja nälkiintyneiden viranhaltijoiden kiinnostus valvoa ihmisten käyttäytymistä heikentyivät, yhä useampi kansalainen päätti protestoida ja jättää merkin kotiin. Pohjoiskorealainen propaganda kertoi asian kuitenkin niin, että vuodesta 2004 lähtien kaikilla kansalaisilla ei enää olisi ollut oikeutta käyttää pinssiä.

POHJOIS-KOREA

Siperiasta itään kertoo, miten maailman suljetuin maa on syntynyt, kuinka se voi yhä olla olemassa ja miltä työläisten paratiisi paikan päällä tuntuu.

Pohjois-Koreassa on puutetta, kurjuutta ja nälkäkuolemia. Samaan aikaan maa haluaa kuitenkin tulla nähdyksi sosialismin mallivaltiona ja työläisten paratiisina, ja ihmisiä yritetäänkin sokaista uskottomalla propagandanäytelmällä, jonka kulissiksi puolue-eliitin asuttama pääkaupunki Pjongjang on rakennettu.

Tämä näyteikkuna on tosin päässyt pahoin rapistumaan.

Siperiasta itään tarjoaa laajan tietopaketin Pohjois-Korean matkaa suunnittelevalle lukijalle ja se toimii mainiosti myös opaskirjana.

Jouni Hokkanen on helsinkiläinen toimittaja, dokumentaristi, tietokirjailija ja Korean-tuntija. Kirjassa on käytetty runsaasti hänen päiväkirjamerkintöjään mm. Pjongjangin elokuvajuhlilta.

**Johnny
Kniga**

ISBN 978-951-0-39946-0

kl 48.18

Dangogi

WWW.JOHNNYKNIGA.FI

9 789510 399460

Etukannen valokuva: Anthony Asael / Corbis / SKOY

Takakannen valokuva: Narvikk